

sok (és jó) kép érkezett a katonaelettel kapcsolatban, valamint az esküvők népviseletes fényképeiből. Nem részletezem tovább, csak felsorolásszerűen a külön tablót kapott témák: népviseletek, portrék, a faluról készült képek, esküvők, katonaság, szadai mindennapok 1890–1980, a református egyházi élet képei, néprajzi felvételek stb.

Az utolsó két nap a megnyitó előtt a képek felrakásával, pontos adatolásával, feliratozásával telt, ezt végezte a csoport egyik része, a tehetségesebbek pedig önálló műsort szerkesztettek, próbáltak, valamint szerény vendéglátást készítettek elő. Valamennyi tevékenységet önállóan végezték a gyerekek, a reggeli feladatmeghatározáson és az esti értékelésen kaptak irányítást, egyébként a naponkénti munkát inkább csak figyeltem, s ott avatkoztam be, ahol szükségesnek tűnt.

A kiállítást a helyi művelődési ház nagytermében készítettük. Az installálás, elrendezés, a terem berendezése stb. a gyerekek ötletei alapján alakult. Mindenki meghívta azokat, akiknél gyűjtött, továbbá fejenként 4–5 db maguk írta meghívót vittek szét. A helyi tanácselnököt kérték fel a megnyitó beszédre, de ügyesen bevonták a helybelieket is (egy versíró nénike erre az alkalomra írt verset, énekeltek stb.). A megnyitó jó hangulatú volt, bár a helyi hivatalos szervek, értelmiségiek nagyobb számban is képviseltették volna magukat. Másnap délig élt a kiállítás, utána 15 perc alatt szétszedtük és két óra leforgása alatt vissza is szállítottuk a tulajdonosoknak, az eredetit vagy a reprodukciót, ahogy kérték. Nagy megrázkódtatás volt ez a gyerekeknek: 8 nap munkája 2 óra alatt látszólag a semmivé foszlik. Így az estét arra használtuk fel, hogy megbeszéljük: mi minden maradt utánunk akár tárgyiasult formában, akár az emberek fejében, gondolataiban. Az utolsó nap felhőtlen szabadság, táborozás: senki nem aludt, diákmókák, szerenádok, játékok . . . , mindez a feszültségek feloldása végett.

Összegezve: a táborozási forma bebizonyította életképességét, bárhol megvalósítható. Három fontos elemet emelek ki: 1. az előzetes táborozás szervezés, előkészítés, 2. a feladat pontos meghatározása, a gyerekek jó felkészítése, 3. demokratikus, jó hangulatú légkör kialakítása.

Kincses Károly

Az első Borsod megyei néprajzi tábor

Babhántás a néprajzi gyűjtőúton (Balázs Géza felv.)

Nyáron sem volt üres a cserépfalui általános iskola épülete. 1983. július 25. és augusztus 5. között itt rendezték meg az első Borsod-Abaúj-Zemplén megyei néprajzi tábort. A táborlakók az osztálytermekben, a vezetőség a kémiaszertárban kapott szállást. A látogatót már a bejáratnál meglepetés várta: a második nap derekától fogva nagyszámú tárgyi néprajzi anyag gyűlt össze. A csoportok behozták minden érdekességet, amit ajándékba kaptak, vagy vásároltak. Méhköpű, járom, guzsaly, fakanál, kanalas, Vásonkorsó, fokhagymatörő, jó néhány vég házivászon, inségkendő, csigacsináló alkotta a kis háziműzeum anyagát. A gyűjtőmunka révén mintegy 120 jeles tárggyal gyarapodott a miskolci múzeum néprajzi gyűjteménye. A tábor szakmai vezetését a miskolci Herman Ottó Múzeum munkatársai vállalták magukra. A megye számos középiskolájának honismereti köreiből huszonketten vettek részt a táborozáson. Négy csoport, négy témakör közül választott mindenki az érdeklődése szerint. A tábor vezetője dr. Viga Gyula muzeológus az árucseré, az Alföld és a hegyvidék közötti kapcsolat, Tóth Judit muzeológus a társadalomnéprajz (család-társadalomszervezés, jogszokások), Bánfalvi Ferenc múzeumi munkatárs a népszokások és Balázs Géza az ELTE ötödéves néprajz szakos hallgatója az erdőlés (favágás, mészégetés, fafaragás, erdőbirtokosság) témakörében kalauzolta csoportját. A négy csoport nemcsak Cserépfaluban, hanem a közeli Bogácsra, Bükkzsércen, Cserépváralján és Noszvajon is végzett néprajzi gyűjtést.

A csoportmunka elméleti tudnivalókkal indult. Hiszen csak a téma bizonyos ismeretének birtokában lehet kimenni a „terepre”. Meg kellett tanulni a kérdező, jegyzetelés módját. A csoportokban ki-ki saját kutatási témát is vállalt. Balovics Éva például a mindennapi gyűjtések során észrevette, hogy napközben és esténként az árnyékba, a házak elé ülve az emberek kalájkában hántják a babot. Érdekelni kezdte a téma, s kis dolgozatra való anyagot gyűjtött össze *Babtermesztés Cserépfalu községben* címmel. Kupai Emőke a pálinkafőzés hagyományait, Téglás Zsuzsanna pedig a töktermesztés népi ismereteit gyűjtötte össze hasonló módon.

A négy munkacsoport a tábor utolsó napján rendezett „minikonferencián” számolt be az eredményeiről. A csoportok a gyűjtött anyagot közösen kicédlázták, s ezek egyik példányát eljuttatták a miskolci Herman Ottó Múzeum Néprajzi Adattárába. A jó hangulatú, és ismereteket gazdagító honismereti tábor igazi hasznát valószínűleg a megyei honismereti körökben végzendő munka jelentheti majd. S a kialakult jó közösség jövőre talán találkozhat: más helyűtt, és más feladatokkal szembesülve.

Balázs Géza

A szlovákiai magyarok művelődési tábora, '83

A szlovákiai magyarság életében kiemelkedő szerepe van a minden nyáron megtartott, hagyományos nyári művelődési táboroknak. Ezek a rendezvények rendeltetésük szerint megkísérik összefogni az ottani magyar nemzetiség életét, kulturális törekvéseit. Az első három ilyen jellegű táborozást az 1977-től induló években a Tóth Lajos által alapított vágsellyei (Šala) Vörösmarty Művelődési Klub és a Bajnok István vezette komáromi (Komárno) Városi Művelődési Bizottság rendezte meg Őrsújfalun (Nová Stráž). Annak idején ez volt nyaranta az egyetlen összejövetel, ahol a magyar nemzetiségnek főképpen a fiatal képviselői találkoztak. 1980-ban aztán a CSEMADOK úgy döntött, hogy a helyszín kétévénként változzon. Így került akkor és a következő évben a tábor Kassa közelébe, Somodiba (Drienovec), 1982-ben és 1983-ban pedig Ipolyságra (Šahy). Ez a döntés új lehetőségeket is teremtett, mert a komáromiak 1980 óta Járás Honismereti Tábor elnevezéssel, a központi irányítás alá került Nyári Művelődési Táborhoz szigorúan kapcsolódva, azt két nappal megelőzve egy hétvégén továbbra is rendszeresen összejönnek Őrsújfalun. Ez a jó példa Kelet-Szlovákiában is elterjedt, mert az idei évben a Kassai Járás Somodiban, a Töketeresbi Járás pedig a Latorca menti Csicseren (Čičarovce) rendezett honismereti tábort.

A Nyári Művelődési Táborhoz szorosan hozzátartozó és még annál is régibb hagyománnyal rendelkező honismereti kerékpártúrák is szerves részei a csehszlovákiai magyar öntevékeny mozgalmaknak. Ez a túra évről évre más és más vidéket bejárva mindig a Nyári Művelődési Tábor éppen soros helyszínén ér véget. Így mindig a kerékpárosok adják a táborozók zömét az Őrsújfalusiakkal együtt, akik pedig minden alkalommal zsúfolt autóbust küldenek. Az idei, IX. Honismereti Kerékpártúra részben ismétlés volt, hiszen közel egy évtized alatt bejárták már Szlovákia minden magyarulta vidékét. Akadt azonban így is bejáratlan terület. Megnézték Karva (Krivany nad Dunajom) szép műemlék templomát a Duna partján, jártak Vírten, ahol Baróti Szabó Dávidot eltemették és ahol emléktábla hirdeti a tizenöt éves háborút lezáró zsitvatoroki békét. Innen nem messze, Izsán (Iža) pedig római várom található, mely Brigettio, a mai Szőny megfigyelő erőssége volt a Római Birodalom északi határán. Párkányban (Štúrovo) a párkányi csata 300. évfordulóján Sobieski János lengyel király emléke előtt tisztelegtek, aki az itt vívott csatával meg-